

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Beaty Miničovej a členiek JUDr. Eleny Krajčovičovej a JUDr. Viery Pepelovej, v právnej veci žalobcu C., proti žalovanému V., zastúpenému JUDr. P., **o zaplatenie 86 708,-- Sk s príslušenstvom**, na odvolanie žalobcu a žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. mája 2007 č. k. 20NcCb/1/2007-186, takto

r o z h o d o l :

Napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej **p o t v r d z u j e** a vo výroku o náhrade trov konania **m e n í** tak, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanému 7 700,-- Sk.

Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa konanie o zaplatenie 19 401,70 Sk zastavil a vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca si uplatnil nárok na peňažné plnenie spolu s 12,5% ročným úrokom z omeškania na základe zmluvy o obchodnom zastúpení a v nej obsiahnutej dohody o ručení žalovaného za ním dojednané zmluvy. Uviedol, že účastníci konania uzavreli zmluvu o obchodnom zastúpení 8. apríla 2002, nedeliteľnou súčasťou ktorej boli všeobecné zmluvné podmienky pre poradcov. V dôsledku výpovede zmluvy žalovaným záväzkový právny vzťah

medzi účastníkmi zanikol 30. septembra 2002. Súd prvého stupňa ďalej poukázal na § 652 ods. 1, § 658 ods. 1, § 662 ods. 1 až ods. 3 Obchodného zákonníka a konštatoval, že zmluvou o obchodnom zastúpení sa obchodný zástupca snaží vyvíjať činnosť, aby zastúpený mal možnosť uzavrieť určitý konkrétny typ zmluvy (v tomto prípade poisťnej zmluvy) s treťou osobou. Uzavretím poisťnej zmluvy medzi obchodným zástupcom, a to v mene zastúpeného, a poistencom vzniká priamy zmluvný vzťah medzi zastúpeným a poistencom. Za ďalší priebeh a trvanie vzťahu majú nie byť plnú zodpovednosť tieto zmluvní účastníci. Zastúpený však zodpovednosť za trvanie zmluvného vzťahu preniesol na obchodného zástupcu po dobu dvoch rokov, čo je v rozpore s charakterom zmluvy o obchodnom zastúpení. Obchodný zástupca má vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby zastúpený mal možnosť uzavrieť zmluvu s treťou osobou, kde zodpovednosť zástupcu je za to, aby tretia osoba bola osoba, ktorá si riadne bude plniť svoje záväzky z poisťnej zmluvy.

Práva a povinnosti žalovaného, týkajúce sa jeho činnosti ako obchodného zástupcu, mu zanikli dňa 30. septembra 2002. Nárok na províziu vznikol žalovanému samostatným vykonaním úkonu uzavretím poisťnej zmluvy a zánik tohto nároku a prípadné vrátenie provízie v zmysle citovaného ustanovenia § 662 Obchodného zákonníka nebolo súdu preukázané. Ak obchodný zástupca vypovie zmluvu o obchodnom zastúpení, nie je už v žiadnom zmluvnom vzťahu k zastúpenému a vôbec nemá právo riešiť či ovplyvňovať trvanie zmluvného vzťahu medzi zastúpeným a treťou osobou. To je vyjadrené aj v ustanovení § 660 ods. 2 Obchodného zákonníka, podľa ktorého nárok na províziu vzniká aj v prípadoch, ak k zániku zmluvného vzťahu došlo z dôvodov, za ktoré zodpovedá zastúpený. Z uzavretej poisťnej zmluvy vznikajú záväzky len medzi zmluvnými stranami, tie sú zodpovedné za jej obsah a trvanie a do týchto vzťahov by nemali vstupovať tretie osoby. V prejednávanej veci však zmluva o obchodnom zastúpení vo všeobecných zmluvných podmienkach nie je v súlade s vyššie uvedeným, ak žalovanému po vykonaní dojednanej zmluvnej činnosti ukladá navyše starostlivosť o trvanie cudzieho zmluvného vzťahu so sankciou vrátiť províziu v prípade ukončenia zmluvného vzťahu, ktorého nie je účastníkom. Nárok na vrátenie provízie sa tak javí nedôvodným.

Pokiaľ žalobca uplatnil svoj nárok voči žalobcovi z titulu ručenia v zmysle § 658 ods. 2 Obchodného zákonníka, v tomto smere taktiež nepreukázal oprávnenosť a dôvodnosť

nároku, pričom bolo dokazovaním zistené, že žalobca žalovanému žiadnu osobitnú odmenu za prevzatie záruky neposkytoval.

Podľa názoru súdu žalobca nezvládol dôkazné bremeno svojich tvrdení nielen čo do opodstatnenosti nároku, ale aj čo do jeho výšky, ktorý si vyčíslil v žalobe sumou 86 708,-- Sk a ktorý činil voči žalovanému po čiastočnom späťvzatí žaloby čiastku 67 306,30 Sk (a úroky omeškania). Zmluvný vzťah medzi účastníkmi konania v zmysle zmluvy o obchodnom zastúpení, z ktorej žalobca odôvodňoval svoj nárok, existoval v období od 8. apríla 2002 do 30. septembra 2002. Žalobca vznik svojho nároku voči žalovanému ohraničil obdobím od mesiaca december 2002 do apríla 2003. Zo žalobcom predložených dôkazov však nebolo možné zistiť, ako dospel žalobca k výške svojho nároku voči žalovanému. Podľa špecifikácie tak, ako ju žalobca súdu predložil na pojednávaní dňa 3. mája 2007, napríklad ešte v mesiaci október 2002 žalobca neevidoval voči žalovanému žiadny dlh a stornorezerva činila čiastku 62 035,80 Sk. Za sporný mesiac december 2002 žalobca vyčíslil už dlh sumou 49 724,30 Sk, v zozname pre daný mesiac sa však nachádzajú aj poisťné zmluvy uzavreté pred dňom 8. aprílom 2002, kedy zmluva o obchodnom zastúpení bola medzi účastníkmi uzatvorená a tiež poisťné zmluvy uzavreté iným poradcom a nie priamo žalovaným, hoci podľa žaloby si žalobca voči žalovanému uplatnil nárok práve zo zmlúv dojednaných žalovaným a zo zmlúv dojednaných žalovaným pre žalobcu z právneho vzťahu vzniknutého zmluvou o obchodnom zastúpení. Pokiaľ chcel žalobca svoj nárok voči žalovanému súdu preukázať, mal predložiť súdu poisťné zmluvy, ktoré v období existencie zmluvného vzťahu medzi žalobcom a žalovaným uzavrel s tretími osobami v prospech žalobcu a taktiež predložiť dôkazy o zániku týchto zmlúv v období určenom všeobecnými zmluvnými podmienkami. Vyčíslenie sporného nároku žalobcom v tabuľke, vychádzajúce z počítača, nie je pre súd relevantným dôkazom, pričom je potrebné poukázať na skutočnosť, že už aj v čase po čiastočnom späťvzatí nároku žalobca naďalej vyčíslil svoj nárok voči žalovanému v sume 86 708,- Sk, teda sám nemal potrebný prehľad o tom, v akej výške má svoj nárok voči žalovanému uplatňovať. Vyčíslenie, teda špecifikáciu nároku, súd posúdil ako nezrozumiteľnú a ako dôkaz nedostatočnú, preto z dôvodu nezvládnutia dôkazného bremena žalobcom súd v plnom rozsahu po zastavení konania v späťvzatej časti vo zvyšku žalobu zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p., žalovanému však náhradu trov konania nepriznal, keďže mu v konaní žiadne nevznikli.

Proti zamietajúcej časti tohto rozhodnutia podal odvolanie žalobca, ktorý navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobe v celom rozsahu vyhovel, nakoľko súd prvého stupňa dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a vec nesprávne právne posúdil. V odôvodnení odvolania uviedol, že zmluvný vzťah medzi žalobcom a žalovaným bol založený pôvodne zmluvou o sprostredkovaní zo 4. júna 2000, ktorej súčasťou boli VZP zo dňa 28. augusta 1998 a následne bol tento záväzkový vzťah nahradený novým záväzkovým vzťahom medzi žalobcom a žalovaným, založeným zmluvou obchodnom zastúpení zo dňa 8. apríla 2002, ktorej súčasťou boli VZP z 28. augusta 1998. V oboch predmetných zmluvách si žalobca a žalovaný dohodli, slobodne a dobrovoľne v režime zmluvnej voľnosti Obchodného zákonníka, jednotlivé práva a povinnosti, pričom uvedenými zmluvami nijakým spôsobom neporušili kogentné ustanovenia Obchodného zákonníka pre uvedené typy zmlúv v zmysle § 263 ods. 1 Obchodného zákonníka. Vzájomné záväzky zmluvných strán z oboch zmlúv, teda aj záväzok „ručenia“ vo VZP z 28. augusta 1998 bod II B 7 a taktiež vo VZP z 28. júna 2000, II. B 7.1, sú dojednané medzi stranami platne a účinne a dávajú jednoznačný právny základ žalobcom uplatneného nároku. Poukázal, že ustanovenie § 658 ods. 2 Obchodného zákonníka je dispozitívne, a preto ho môžu strany dohodou vylúčiť, resp. modifikovať a že žalobca si neuplatnil nárok z titulu zákonnej úpravy, ale z titulu riadne dohodnutého zmluvného záväzku ručenia, upraveného v zmluve o sprostredkovaní a zmluve o obchodnom zastúpení a príslušných VZP.

Žalobca mal za to, že v konaní na prvom stupni, či už pred Okresným súdom Dunajská Streda alebo Krajským súdom v Trnave preukázal opodstatnenosť a výšku uplatňovaného nároku, a to listinnými dôkazmi – daňovými dokladmi žalobcu (vyúčtovaniami), históriou vyplatených provízií žalovanému, a ďalšími listinami, ktoré sú súčasťou spisu, a taktiež svedeckou výpoveďou. Domnieval sa, že výška nároku a jeho vyčíslenie bola preukázaná dostatočne. Čo sa týka jednotlivých poistných zmlúv, uzatvorených žalovaným a ich stornovania tak, ako vyplývali z listinných dôkazov predložených žalobcom, žalovaný tieto v konaní na prvom stupni nikdy nespochybnil, a to ani v odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda (jeho obrana spočívala v úplne iných argumentoch). Preto existencia a uzavretie poistných zmlúv a ich následné stornovanie nebola skutočnosť medzi stranami sporná (žalovaný nikdy nerozporoval konkrétne položky jeho histórie provízií, ktorá bola predložená súdu), a preto podľa názoru žalobcu nevyžadovala ďalšie dokazovanie.

Žalovaný v odvolaní navrhol, aby odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa v časti o nepriznaní trov konania žalovanému a aby žalovanému priznal náhradu trov konania vo výške 7 700,-- Sk, ktoré predstavuje úhrada súdneho poplatku za odpor proti platobnému príkazu Okresného súdu v Dunajskej Strede a súdneho poplatku vo výške 3 365,-- Sk za odvolanie voči rozsudku Okresného súdu v Dunajskej Strede 10C222/03-104 zo dňa 12. mája 2005. Zároveň žiadal priznať náhradu trov tohto odvolacieho konania, vrátane súdneho poplatku.

Vo vyjadrení k odvolaniu sa žalovaný stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že obchodné zastúpenie nie je možné vykonávať mimo zmluvy. Táto situácia nastala po vypovedaní zmluvy žalovaným. Pokiaľ by žalovaný aj chcel vykonávať nejakú činnosť v prospech žalobcu, tento mu všetkými možnými spôsobmi znemožnil akúkoľvek aktivitu v mene a v prospech žalobcu. Bez potrebných informácií o stave vecí a bez plnomocenstva udeleného žalobcom na zastupovanie v jeho mene bolo žalovanému znemožnené akékoľvek konanie v mene a v prospech žalobcu. Poukázal na to, že odvolávanie sa na zmluvný vzťah pred uzavretím zmluvy o obchodnom zastúpení zo dňa 08.04.2002 je z hľadiska tohto sporu bezpredmetné, nakoľko uplatnený nárok výslovne vychádza zo vzťahu založeného citovanou zmluvou. Plne sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdom prvého stupňa ohľadne neunesenia dôkazného bremena žalobcu ohľadne výšky uplatneného nároku a súhlasil s tým, že žalobca mal svoj nárok preukázať tiež predložením poisťných zmlúv.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 od. 2 O.s.p.) po nariadení pojednávania prejednal odvolanie žalobcu a žalovaného v napadnutom rozsahu a z uvedených dôvodov v zmysle § 212 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je opodstatnené a odvolanie žalovaného je dôvodné.

Žalobca si uplatnil nárok na zaplatenie 86 708,-- Sk (po čiastočnom späťvzátí žaloby je výška nároku 67 306,30 Sk) spolu s príslušenstvom na základe zmluvy o obchodnom zastúpení a v nej obsiahnutej dohody o ručení žalovaného za ním dojednané zmluvy.

Vzťah medzi účastníkmi konania je obchodným vzťahom podriadeným režimu Obchodného zákonníka.

Práva a povinnosti zmluvných strán sa spravujú zmluvou o obchodnom zastúpení a všeobecnými zmluvnými podmienkami pre poradcov C.

Predmetom odvolacieho konania bolo zistiť, či a s akým obsahom vznikol ručiteľský záväzok žalovaného.

Nesporným je, že podľa čl. IV. zmluvy o obchodnom zastúpení, uzavretej medzi účastníkmi konania a podľa čl. II 7 a II 9 všeobecných zmluvných podmienok pre poradcov sa žalovaný zaviazal starať sa, aby ním dojednané zmluvy zostali zachované a nedošlo k ich stornovaniu. Súčasne sa zaručil za trvanie týchto zmlúv. V súvislosti s prijatým ručiteľským záväzkom súhlasil, že v prípade stornovania zmluvy, mu nebude v závislosti od doby trvania dojednanej zmluvy vyplatená provízia, alebo mu bude provízia krátená. Z dôvodu prevzatia záruky žalovaným účastníci zmluvného vzťahu nevylúčili právo žalovaného na osobitnú odmenu.

Podľa § 658 Obchodného zákonníka obchodný zástupca je povinný navrhovať uzavretie obchodov, alebo uzavierať obchody len s osobami, u ktorých sú predpoklady, že svoje záväzky splnia. Zástupca ručí za splnenie povinností treťou osobou, s ktorou navrhol zastúpenému uzavretie obchodu, alebo s ktorou v mene zastúpeného uzavrel obchod, len keď sa na to písomne zaviazal a ak dostane za prevzatie záruky osobitnú odmenu. V takom prípade sa jeho práva a povinnosti spravujú podľa ustanovení o ručení.

So zreteľom na ustanovenie § 263 Obchodného zákonníka sa strany (účastníci) mohli odchyliť od ustanovenia § 658 Obchodného zákonníka, alebo jeho jednotlivé ustanovenia vylúčiť. Ustanovenie § 658 Obchodného zákonníka je teda dispozitívnym ustanovením zákona. V prípade dispozitívnych noriem majú účastníci právneho vzťahu možnosť podľa svojej vôle upraviť svoje vzťahy právnym úkonom buď tak, ako hovorí dispozitívna norma (obsah tejto normy pojmú do svojho právneho úkonu, alebo tak, že sa o otázke riešenej v dispozitívnej norme vo svojom právnom úkone vôbec nezmienia a v takom prípade platí pre tento právny úkon dispozitívna norma priamo), alebo si ich môžu upraviť inak. Možno teda zhrnúť, že oprávnenia a povinnosti, stanovené v dipozičnom ustanovení zákona, sa na strany vzťahujú pre prípad, že sa na jeho obsahu samy nedohodli inak.

Z obsahu ustanovení o ručení je zřejmé, že vůbec neobsahují žiadne ustanovenia o vyplatení osobitnej odmeny (účastníci sa nedohodli na vyplatení osobitnej odmeny za prevzatie ručenia). Keďže v zmluve nedohodli pre tento stav inak (aplikáciu ustanovenia § 658 ods. 2 Obchodného zákonníka o vyplatení osobitnej odmeny nevylúčili), Najvyšší súd Slovenskej republiky uzavrel, že ručenie za splnenie povinnosti tret'ou osobou sa v časti vyplatenia osobitnej odmeny spravuje ustanovením § 658 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Na základe uvedeného právneho posúdenia veci a skutočnosti, že žalovaný za prevzatie záruky nedostal osobitnú odmenu, žalobcovi nevzniklo právo na plnenie z dôvodu ručenia podľa § 658 Obchodného zákonníka, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky po doplnení odôvodnenia rozhodnutia napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

Žalovaný sa odvolal proti výroku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania, podľa ktorého mu nebola priznaná ich náhrada z dôvodu, že mu žiadne trovy nevznikli. Z obsahu spisu, ako aj z odvolania žalovaného však vyplýva, že žalovaný zaplatil súdny poplatok vo výške 4 335,-- Sk za odpor podaný proti platobnému rozkazu, ako aj súdny poplatok vo výške 3 365,-- Sk za odvolanie proti rozhodnutiu vecne nepríslušnému okresnému súdu. Tieto trovy žalovaného boli v konaní účelne vynaložené, preto mu vzniklo právo na ich náhradu podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Na základe uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania v sume 7 700,-- Sk.

Úspešný žalovaný sa trov odvolacieho konania vzdal, preto mu nebola priznaná ich náhrada.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 16. októbra 2008

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu

